

CERKNIŠKO JEZERO

- naravoslovni dan -

V ponedeljek, 13.12.2010 smo se z 9. razredi iz Cerknice, odpravili na ogled makete Cerkniskega jezera. Na maketi nam je vse pritoke, požiralnike, vasi in še marsikaj drugega pokazal Vekoslav Kebe. Poslušali smo oglašanje živali in šumenje vode, se pravi vse, kar se lahko sliši na Cerkniskem jezeru. Kasneje smo se preselili v drugo sobo, kjer smo si ogledali diaproyekcijo o jezeru skozi letne čase in izdelavo drevaka. Dobili smo tudi delovni list, ki smo ga morali izpolniti.

JEZERU JE – JEZERA NEJ

Cerkniško jezero/polje je najbolj znano po presihanju. Domačini temu pojavu pravijo kar "jezeru je – jezera nej". Je edino presihajoče jezero v Sloveniji. Njegova največja površina do sedaj meri kar več 30 km². Napolnijo ga pritoki, ki se ponavadi imenujejo po vaseh, skozi katere tečejo; Cerkniščica, Stržen, Lipsenjščica, Žerovniščica, Martinjski obrh, Grahovščica, Gorički potok, Laški studenec, Tresenec, Otoški obrh, Mrzlek in večje število manjših studencev, ki se v sušnem obdobju nekateri tudi posušijo, ob močnih nalivih pa bruhata vodo tudi Suhadolica in Vranja jama. Največ podzemne vode priteče s planot in hribovij; Javorniki, Bloška planota ter Slivnica, največ izvirov in površinskih pritokov Cerkniskega jezera pa je v vzhodnem delu. Jezero se napolni jeseni in spomladi. Pri močnem nalivu se napolni v le 24 urah, navadno pa se polni 2-3 dni. Najhitreje se napolni Zadnji kraj in tako voda tam upade nazadnje. Ob sušnih dnevih presiha tudi 3-4 tedne.

Voda iz Cerkniskega jezera odteče po požiralnikih. Največji se nahajajo na zahodnem delu jezera – ob skalnem pobočju v Jamskem zalivu (Velika in Mala Karlovica, Rakovski mostek, Svinjska jama, Kamnje in Narte), po osrednjem predelu jezera so razporejeni talni požiralniki (Rešeto, Vodonos, Bečki, Sitarica, Retje, Ponikve, Ajnce jame), v bližini Otoka pa so požiralniki, ki usahnejo nazadnje (Češljenca, Levišča).

Ob visoki vodi ima jezero tri otoke: Mala Gorica v Jamskem zalivu, Velika Gorica (Goričica) in Otok. Vasica Otok na Otoku je v času polnega jezera edina slovenska otoška vas.

TURIZEM

Poleti, ko je jezero toplo in ne poplavlja, je primerno za kopanje in plavanje. Pozimi pa je jezero zmrznjeno in je primerno za drsanje. Spomladi, ko piha prijeten vetrič, gremo lahko jadrat. Tako je jezero dejavno v vseh letnih časih. Svoj kotichek si lahko najdejo tudi ornitologi, saj na jezeru živi veliko vrst ptic. Sprehajalci se lahko sprehodijo tudi na Slivnico, 1114 m visok vrh, ki se razteza nad Cerknjskim poljem.

ŽIVALSTVO IN RASTLINSTVO

Jezero je primerno za ribolov, saj tam živijo avtohtone vrste (ščuka, klen, linj, menek, mali in veliki glavač, potočna postrv, podust) in vrste rib prinesene od drugod (krap, rdečeperka, ostriž).

Cerkniško jezero leži na eni od najpomembnejših selitvenih poti ptic selivk v tem delu Evrope. Na jezeru srečamo preko celega leta okrog 200 vrst ptic in kar 85 jih gnezdi v jezeru ali ob njem. Med temi je tudi kosec, ki je svetovno ogrožena vrsta; na jezeru jih domuje še kakih 70 parov. V jezeru ima edino gnezdišče v Sloveniji rjavovrati ponirek, tam gnezdi tudi rdečenogi martinc, ki ima gnezdišče samo še na ljubljanskem barju. V jezeru se hranita tudi orel belorepec, in planinski orel.

Rastline na Cerknjskem jezeru delimo na: kukavičnice, narcisovke, lokvanjevke, perunikovke, mlečkovke, zlatichevke, mrzličevke, sviščevke in rosikovke.

OGROŽENE VRSTE

ŽIVALSTVO: volk, ris, rjavi medved, bela štoklja, čopasti ponirek, kosec, navadna in zelena krastača, zelena rega, krap, mali podkovernjak, ščuka, cekinček ...

RASTLINSTVO: vodna zlatica, prava potočarka, navadni sovec, beli lokvanj, poletni veliki zvonček, srednja rosika ...

ZGODOVINA

Anglež Brown je obiskal jezero in svoje ugotovitve zapisal leta 1669 v *Philosophical Transaction* v Londonu. Valvasor z njegovimi zapisi ni bil zadovoljen. Ni se strinjal tudi z zapisom svojega predhodnika in mentorja Schoenlebn. Za prvega raziskovalca Cerknškega jezera pa štejemo kar Janeza Vajkarda Valvasorja, saj je jezero zelo podrobno (podrobnejše od svojih predhodnikov) opisal v svoji knjigi *Slava Vojvodine Kranjske*.

Med prvimi raziskovalci Cerknškega jezera so seveda tudi domača imena. Vrhničan Ivan Michler in Logatčan Josip Cerk, pa župnik iz Planine Anton Urbas, Gregor Kehe in seveda priseljeni Čeh Viljam Putcih.

Cerknško jezero ima pestro zgodovino - sedanje stanje vodotokov ter presihanje jezera ni naravno stanje, temveč posledica človekovih posegov za osuševanje jezera ter za zadrževanje vode v njem.

V 19. stoletju je bilo Cerknško jezero še vedno zanimivo za raziskovanje in opazovanje. Takrat so bili pomembni raziskovalci Kebe, Žirovnik, Kobalj in Kunaver. Bili so raziskovalci določenih strok - vsak je opazoval svoje področje (geologija, morfologija, hidrologija,...) Pomembnejši so tudi Gavazzi, Hočevan, Leohenberg, Breznik, Jenko, Vicentini.

JEZERO: 4 LETNI ČASI

pomlad

poletje

jesen

zima